Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-тэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-тэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 240 (4876)
СУББОТО
ДЕКАБРИН 8
1945 он

Сэн 20 мүн.

Адуу малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай саг ерэбэ.

Энээниие амгалан тайбанаар үнгэргэхын тула түрүү малшадай дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

Модобэлэдхэлэй түсэб заатагүй дүүргэхэ

Манай республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад бо̆лбол үшөө Октябриин урда тээхи социалистическэ мурысөөндэ ороходоо абаһан социалистическэ уялганууд соогоо намар-үбэлэй үедэ модо отолхо ба зөөбэрилхэ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэһэн тон харюусалгатай ба хүндэтэй уялгануудые бэе дээрээ даажа абаһан болой.

Олонхи Леспромхозуудай коллективэйхид өөһэд дээрэ даажа абаһан уялгануудаа хүнидэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаба. Республикын 8 Леспромхозуудһаа 7-ниинь ноябрь һара соо хэгдэхэ модо зөөбэрилгын түсэбые холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай коллективүүд соо Хоринн аймагай Леспромхозойхид түрүүлжэ ябана. Тус Леспромхоз модо зөөбэрилхэ түсэбөө ноябрь һара соо 170 процент дүүргээд, декабриин түрүүшын үдэрнүүдтэ үндэр темп алдангүй хүдэлмэрилжэ, баһал түрүү һуури эзэлэнхэй.

Нэрлэгдэһэн Леспромхозой хүгэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болбол директор нүхэр Якищенок түрүүтэйгээр хүдэлмэришэдэйнгээ хүсые зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэрэй даажа абаһан уялгануудаа саг болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ бодото туһаламжа үзүүлхэһээ гадна мурысөөндэ түрүүлэгшэдые тэрдары шагнадаг болоо. Тиимэһээ эндэхи хүдэлмэришэдэй дунда ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецуудай тоо нилээдгүй олошороо. СССР-эй Верховно Соведэй һунгуули болохо түүхэтэ үдэр хүртэр үйлэдбэриингөө түсэбые гол түлэб дүүргэжэ, энэ Үдэрые угтаха зорилготойгоор социалистическэ мурысөөнэй долгин үдэр ерэхэ тудам эндэ үргэдэнэ.

Шулуутайн Леспромхозой коллективэй гэшүүд болбол модо отолхо ба зөөбэрилхэ түсэбөө үнгэрэгшэ һарада 111 процент дүүргээ. Энэ коллективэйхидэй дунда мурысөөндэ түрүүлжэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецууд олон бии. Тус Леспромхозой партийна ба комсомольско эхин организацинууд болбол түрүү стахановецуудай баян дүй дүршэлые бусад хүдэлмэришэндэ тарааха тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэдэг байха юм.

Мүнөө модо отолхо ба зөөбэрилхэдэ айхабтар таатай саг ерээ. Шаргын харгыгаар модо зөөбэрилхэ тухай ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд гол анхаралаа табиха үүргэтэй. Тэрээнһээ гадна, модо отолхо ба зөөбэрилхын тулада колхознигууд олоороо гаража байна гээшэ. Ушар иимэһээ колхознигуудай хүсэ шадалые зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэрэй дунда партийно-политическэ ба нийтэ-ойлгуулалжын хүдэлмэриие үргэнөөр хэхэ тушаа ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Модо бэлэдхэхэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь Леспромхозуудта нютагуудтахи партийна ба советскэ организацинууд бодото туһаламжа үзүүлхэ үүргэтэй байна.

ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком болбол модошодой дунда политическо-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрхилхэ хэрэгтэнь Леспромхозойнгоо партийна эхин организацида үдэр бури туһаламжа үзүүлжэ, тэрэнэй хүдэлмэридэ нарин нягта шалгалта хэдэг болоо. Тус аймагай олонхи колхозууд модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ өөһэдынгөө колхозуудые түсэбэй ёһоор гаргаба. «Улаан Үдэнгэ», «Улаан Темник», Кировэй, Карл Марксын, Сталинай, Тельманай нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд модо бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ гараад, түрүүшынһээ үдэрһөө эхилжэ үндэр бүтээсэнүүдые түйлажа байнад.

Тиибэ ябашье, республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин олонхи предприятинууд, Бурмонголлестрест түрүүтэйгээр тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Бурмонголлестрестын системын предприятинууд халаа жэлһээ жэл бүридэ модо бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэдэггүй байһан дээрэһээ, Эхэ оронтоо хэдэн зуун-мянган кубометр барилгын модо үгөөгүй байна.

Партиин обкомой XX ба XXI пленумүүд дээрэ республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүд тэмдэглэгдэжэ, энээниие усадхаха талаар тодо һонор заабаринууд үгтэһэн байгаа. Тиимэ мүртэнь олонхи Леспромхозуудай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хүдэлмэриие шэнэдхэн табижа шадаагүй байханьь саашадаа аажахашье тэсэмээр бэшэ болоно. Жэшээнь, Хандагатайн Леспромхоз (директорынь нүхэр Соборов) ноябрь һара соо модо зөөбэрилхэ түсэбэйнгөө хахадыньшье дүүргэнгүй, республика соогоо гээгдэжэ ябана.

Дайн сэрэг манай түгэс илалтаар дүүрэбэ. Мүнөө аралай ажахые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ барилгын модон ба түлеэ залһан айхабтар ехээр хэрэглэгдэхэ болоо. Эгээл иимэһээ модо бэлэдхэхэ түсэбөө гансахан дүүргэхэ бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэхэ тухай Леспромхозуудай коллективүүд болон колхозууд бүхэн тэмсэхэ үүргэтэй.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгуулида бэлэдхэл хэхэ хүдэлмэритэй дашарамдуулан бүхы коллективүүдээр социалистическэ мурысөөн үшөө хүсэтэйгөөр үргэдэжэ байна. Тиимэһээ республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд болбол мурысөөнэй долгиие үргэдхэжэ, модо отолхо ба зөөбэрилхэ түсэбөө энэ түүхэтэ Үдэр хүртэр дүүргэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой.

Ярославска областиин Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз һайн үүлтэрэй хатарша моридые үсхэдэг гэжэ алдаршанхай. Тэрэ колхоздо ипподром бии юм, тэндэ моридоо һоридог байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус колхозой адуунай фермэ дээрэ тэжээгдэһэн «Львенок» гэжэ хоёр наһатай азаргые хүллэжэ һургажа байна. Баруун талаһаа зүүлжээ—колхозой мори һургагша В. Гавенин, моришон П. Романов, адуунай фермые даагша А. В. Зорюгин.

М. Королевой фото (ТАСС-эй фотохронико).

Ажалай нэмэлтэ түлбэри

Колхозно һүрэгүүдые олошоруулхын түлөө хормойгоо шуужа оролсоһон Бичурын аймагай хэдэн олон гүрүүшүүл ажалай нэмэлтэ түлбэринүүдые элбэгээр абана.

Крупскаягай нэрэмжэтэ колхозой правлени 1945 оной хүдэлмэриин дүнгөөр малажалай фермэ, гүүртнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ 76 хони, 16 эбэртэ бодо мал ба мүн хэдэн олон центнер һү, мяха, ноохо мэтын продуктнуудые нэмэлтэ түлбэри болгон үгэбэ. Колхозой түрүү хонишон Цыбилма Максарова гэгшэ түл абалгые хоролтогүйгөөр үнгэргэһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 6 хони абаһан байна.

«КИМ» гэжэ хүдөө ажалай артелиин түрүү малшад 80 гаран хони, 5 толгой эбэртэ бодо мал хубаажа, нэмэлтэ түлбэри абаһан байха юм. Энэ колхозой хэдэн олон түрүү малшад аймагай малажалай выставкэдэ хабаадалсаа.

Ажалай нэмэлтэ түлбэринүүдые абажа, түрүү ажалаараа омгорхоод байһан Бичурын аймагай малшад улам һайнаар хүдэлмэрилжэ, 1945—46 онуудай адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ уялгануудые абаһан байна.

А. ТКАЧЕВА.

Һү һааха түсэбөө 200 процент дүүргээ

Гаргинска сомоной «Октябрь» колхозой һаалишан Екатерина Андреевна Любовникова гэгшэ Курумканай аймагай түрүү малшадай нэгэниинь юм. Нүхэр Любовникова байгша оной 10 һара соо һаамхай үнеэн бүриһөө 500 литрын оронд, 1063 литр һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые 200 гаран процент дүүргэһэн байна. 1945 ондо 10 үнеэ түрүүлээд, түлнүүдыень нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байха юм.

Екатерина Андреевна үнеэд ба тугалнуудые харууһалхадаа зоотехническэ заабаринуудые бодотоор бэелүүлэн, шанга гурим сахидаг байна. Зун-намарай үедэ үхэр малаа һайса тарагалуулжа үбэлые амжалтатайгаар угтаба. Тэрэшэлэн, үхэрэйнь байра байдал урин дулаанаар заһабарилагдаһан байха юм.

Адуу малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнэй оролдолго гаргажа, аймаг соо түрүү зэргэдэ гараһан магтаалта һаалишан Екатерина Андреевна үнеэдээ тобир тарганаар ондо оруулжа, бүри ехэ һү һааха уялга абаба.

Б. ЦЫРЕНОВ

Түрүү малшадай дүршэлһөө

ҮНЕЭДЭЭ ИИГЭЖЭ ХАРУУҺАЛНАБ

Манай колхозой правлени намайе 1937 ондо һүнэй-товарна фермэдэ эльгээжэ, һаалишан болгоһон. Үнгэрһэн энэ жэлнүүд соо ма харууһалха шадабаряар нилээдгү баялиг болоһон байнаб. Зариим жэлнүүдтэ үбһэ тэжээл хомор, хатуу бэрхэ үбэл, хабарай үедэ бэрхэ шэлтэй ушарал тохёолдодог юм. Тиихэдэнь харууһалжа байһан малаа гарза гайда оруулхагүйн түлөө али бүхы аргаяа хэрэглэдэг байнаб. Тиимэ жэлнүүдтэ бии байгаа үбһэ тэжээлээ нарин нягтаар гамнажа гаргашалха, үбэлэй бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ, үхэр малаа хагданда адуулха ябадалда бүхы фермээрээ угаа ехэ оролдолго гаргадагбди.

Үнеэн бүхэниие һубайруулангүй жэл бүри түрүүлхын тулада орооной кампаниие хаһа соонь үнгэргэхэ гээшэ һаалишадай шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн. Тиимэлэ энэ хэмжээ-ябуулгые саг соонь үнгэргэжэ, харууһалдаг үнеэдээ бүгэдынь түрүүлхын түлөө эгээл шухала анхаралаа табидаг байнаб. Тэрэнэй ашаар, минии даажа абаһан үнеэд энэ жэлдэ барандаа тугаллаһан байха юм.

Хүлеэжэ абаһан 15 тугалаа бүгэдынь тобир тарган ба элүүр энхээр ондо оруулхын түлөө үбэл хабарай үедэ унтаха үргэһэгүйгөө тэмсээ һэм. Тугалай һая гараа байхада элдэб үбшэн болон хамшагта дайруулангүй, элүүр энхээр ондо оруулхын тулада эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй. Нарай туга эхэһээ гарахадаа заримдаа амиидаггүй юм. Тиихэлээр тэрэниие үлеэхэ болон элдэбын зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха ябадал сахидагби. Мүн нарай тугалда анхан түрүүн эхынь хухүүлхэдээ тусгаар анхарха шухала. Илангаяа түрүүшынхеэ түрэһэн үнеэдтэ ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй юм. Нарай малые хоролтогүйгөөр ба элүүр энхээр тэнжээхэ ябадал имагтал эрхим харууһанһаа болоно. Хэрбээ тугалнуудые саг соонь эхээлүүлэнгүй, үһалангүй байжа хүйтэн газарта байлгаад, дороохи дэбисхэрынь хуурайлангүй сэбтэг нойтон дээрэ хэбтүүлээ һаа, тэрэ дороо тэмтэжэ үбшэлдэг, үхэдэг байха юм.

Тугал ба үнеэдые элүүр энхэ бэетэй ба тобир тарган байлгахын хажуугаар, мүн һү һааха түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө шухала анхаралаа табидаг байнаб. Тугалнуудаа садатарынь хүхүүлээд, мүн үнеэн бүриһөө гараха һү бүгэдынь һаажа абадагби. Һү ехээр саахын түлөө үнеэдые сүүдхэлээ хэдэн удаа һааха ба мүн эбилгэжэ һааха гээшэ ехэ удхашанартай юм. Зун-намарай үедэ һайн бэлшээридэ ябажа һү орооод байхадань, үнеэдые олон дахин һаахада ехэ олзо оруулдаг гээшэ. Мүн энэ үедэ тугалнуудынь ехэ боложо, өөһэдөө эдеэлжэ ба үһалжа сададаг юм. 1945 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 540 литр һү һаажа, түсэбөө үнеэн бүриин 40 литрээр үлүүлэн дүүргэһэн байнаб.

Минии хүдэлмэриин түлөө манай колхозой правлени өөртэм хэдэн удаа шан үгэһэн байха юм. Энэ жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар, аймагай малажалай выставкэдэ хабаадалсаха эрхэ олооб.

Тиин, 1945—46 онуудай адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнэй оролдолго гаргажа, харууһалдаг бүхы һүрэгүүдээ хоролтогүйгөөр тэнжээхэ, мүн үнеэн бүхэнөө ороондо оруулжа түрүүлээд, түлнүүдынь хоролтогүйгөөр тэнжээхэб гэжэ бэеэ уялгаланхайб. Үбэлэй үедэ бүхы малшадай харюусалгань хэзээ бүхээйхиһөө дээшэлхэ байна. Энэ жэлдэ хаа-хаанагүй үбһэ тэжээл баһаар абтаһан байна .Тиимэдэ бии байгаа үбһэ, һолоомоо гамтайгаар гаргашалха, бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ, үбэлэй үеын адуулгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, түл абалгада эрхим бэлэдхэл хэхэ, малай байра байдалые саг үргэлжэ урин дулаанаар ба доторхиинь ариг сэбэрээр байлгаха, зоотехническэ заабариие наринаар сахиха, малай дэбисхэрые саг үргэлжэ зөөлэхэн байлгаха ябадал бидэнэр малшадай эгээл шухала зорилго болоно. Малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ба тэрэнһээ абтаха ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ябадал имагтал урин дулаан байра, сайхадан тэжээл, эрхим харууһанһаа болоход тулаадань энэ бүхы заабаринуудые анхан нангинаар сахиял гэжэ бүхы һаалишадые социалистическэ мурысөөндэ уриха байнаб.

Нүхэд эрэгтэй эмэгтэй малшад! Зоотехническэ заабариие шангаар сахижа үбэлые амгалан тайбанаар үдэшэн, үхэр малаа хабарай хүхэ ногоондо тобир тарганаар гаргая!

О. ЭРДЫНИЕВА, Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

СССР-эй АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕДҺЭЭ

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болбол оро̆дой гайхамшагта эрдэмтэ—ботаник, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалистическэ Ажалай Герой, академик Комаров Владимир Леонтьевичын наһанһаа нүгшэһэн тухай гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

СССР-эй СОВНАРКОМДО

Ородой гайхамшагта эрдэмтэ-ботаник академик В. Л. Комаровой дурасхаалые мүнхэжүүлхэ тухай ба тэрэнэй бүлые хангаха тухай

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй тогтоохонь халаа:

1. Академик В. Л. Комаровой нэрэмжэтэ стипендиие докторантнуудта һара бүхэндэ үгтэхын тулада тус бүридөө 1.300 түхэриг ба аспирантнуудта һара бүхэндэ үгэхын тулада 800 түхэриг хэмжээтэйгээр тогтоохо; СССР-эй Академи Наукын В. Л. Комаровой нэрэмжэтэ ботаническа институтта, мүн К. А. Тимирязовай нэрэмжэтэ ургамалнуудай физиологиин институтта, СССР-эй Академи Наукын главна Ботаническа садта хошоод докторантска ба хоёр аспирантска стипендинүүдые бии болгохо; СССР-эй Академи Наукын естествознаниин түүхын институтта нэжэд докторантска ба аспирантска стипендинүүдые бии болгохо.

2. Ленинградска ба Московско гүрэнэй Университедүүдэй биологическа факультедүүдтэ аспирантнууд ботанигуудта үгтэхын тулада академик В. Л. Комаровой нэрэмжэтэ һара бүриин хошоод стипендиие тус бүридөө 800 түхэриг хэмжээтэйгээр бии болгохо.

3. Академик В. Л. Комаровой зохёолнуудые суглуулжа 1946—1948 онуудай турша соо хэблэн гаргахыень СССР-эй Академи Наукые уялгалха.

4. Ленинград городто олон жэлэй турша соо директорээр ба сотрудникаар хүдэлһэн В. Л. Комаровой нэрэмжэтэ ботаническа институдай байшанда (проф. Поповой үйлсэ, д. № 2), мүн Москва городто академик-секретарь ба член боложо, тэрэнэй олон жэлэй турша соо байһан СССР-эй Академи Наукын биологическа наукануудай отделениин байшанда (Б. Калужская ул. дом № 33) мемориальна доскануудые байгуулха.

5. Академик В. Л. Комаровой һамган—Комарова Надежда Викторовна гэгшэдэ СССР-эй Совнаркомой 1943 оной декабриин 28-ай № 1435 тогтоолой ёһоор, пенси тогтоохо ба мүн тэрэниидэ нэгэн доро туһаламжа болгон 70.000 түхэриг гаргажа үгэхэ.

6. Наһанһаа нүгшэһэн В. Л. Комаровой дүү Кухарская Елизавета Павловна гэгшын академик В. Л. Комаровой тэдхэмжэ дээрэ байһан хадань тэрээнидэ бүхы наһан соонь һара бүридэ 700 түхэриг пенси тогтоохо ба мүн нэгэн доро 30.000 түхэриг гаргажа үгэхэ.

7. Академик В. Л. Комаровой хүдөөлүүлгын гаргашые гүрэнэй хүзүүн дээрэ даажа абаха.

УРАЛДА МОДОН ГИДРОТУРБИНАНУУДЫЕ БҮТЭЭДЭГ БОЛОО

СВЕРДЛОВСК. (ТАСС). Свердловскын модо болбосоруулха № 1 завод халаа колхозно электростанцинуудта хэрэгтэй модон пропеллертэй гидротурбинануудые олоор бүтээжэ гаргадаг болоо. Түрүүшын 100 турбина бүтээгдэжэ, мүнөө хүдөө нютагуудта табигданхай.

Энэ завод үлэмжэ ехэ хүсэтэй гидротурбинануудые бүтээхэ ажалда оробо. Тэдэниие туршахын тулада тусхай гидростанци баригдаад байна.

ССР Союз ба Хитад республикын хоорондохи хани барисаа ба союз тухай договор болон Хитадай Чанчуньска түмэр харгы тухай, Порт-Артур ба Дальний гэжэ порт тухай баталагдаһан хэлсээн тушаа ратификационно грамотануудые андалдан абалсаба

1945 оной декабриин 5-да Чунцинда Хитадта һуугаа СССР-эй онсо томилгото ба бүрин эрхэтэ элшэн сайд А. А. Петров болон Хитад Республикын гадаада хэрэгүүдэй министр Ван Ши-цзе гэгшэд ССР Союз ба Хитад республикын хоорондохи хани барисаан ба союз тухай договор болон Хитадай Чанчуньска түмэр харгы тухай, Порт-Артур болон Дальний гэжэ порт тухай хэлсээн ССР Союз ба Хитад республикын хоорондо 1945 оной августын 14-дэ Москвада зохёогдожо гар табигдаһан аад. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр болон Хитад республикын национальна правительствоор 1945 оной августын 14-дэ ратификацилагдаһан тухай ратификационно грамотануудые андалдан абалсаба.

Хабар таридаг шэниисэһээ эрхим ургаса абаба

СВЕРДЛОВСК. Невьянска районой «Авангард» колхозой полеводческо бригадын бригадир Павел Назаров гэгшэ хабар таридаг «Лютесценс—062» гэжэ сортын шэниисэ дүрбэн гектарта таряжа, гектар бүриһөө 336 пүүд ургаса абаба. Тэрэ районой «Юбилей» колхоз 5 гектарта таригдаһан «винер» сортын ячменьһээ гектар бүриин 216 пүүд ургаса абаһан байна.

РЕСПУБЛИКАНСКА ВЫСТАВКОМДО

Хэжэнгын аймагай выставкомой зууршалгаар, доро дурсагдаһан түрүү колхоз, малажалай фермэ, түрүүшүүл ба мэргэжэлтэдтэ дипломуудые олгохо гэжэ республиканска выставком тогтообо:

I. НЭГЭДЭХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР:

«Комсомол» колхоздо. Тус колхоз малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб адуу морёор—102,8 процент, эбэртэ бодо малаар—107,6 процент, хони ямаагаар—123,6 процент дүүргэбэ. Малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушаалгаяа: мяхаар—106,0 процент, ноохоор—104,0 процент, һөөр—100 процент дүүргэһэн, адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые жэшээтээр үнгэргэһэн байха юм.

Эрдынеев Цырен Эрдыниевичтэ—«Комсомол» колхозой түрүүлэгшэ. Малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб колхозоороо зүһэн бүреэр үлүүлэн дүүргэхэ, малажалай зүһэн бүриин продуктнуудые тушааха талаар гүрэнтэйгөө саг болзор соонь тоосохо, адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар бэлэдхэхэ ябадал хангаһан байна.

Найданов Намган Найдановичта—Тельманай нэрэмжэтэ колхозой адуушан. 30 гүүнһээ 21 унага абажа, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байха юм.

Намсараева Дэржи-Хандада—Дунда-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, 1945 ондо 20 үнеэ түрүүлээд, түлнүүдынь нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.

II. ХОЁРДОХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР:

«Ударник» колхоздо. Тус колхоз малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб адуу морёор—101,0 процент, эбэртэ бодо малаар—101,0 хони ямаагаар—101,6 процент дүүргэһэн, малажалай зүһэн бүриин продуктнуудые тушааха талаар гүрэнтэйгөө бүримүһэн тоосоһон, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые һайнаар үнгэргэһэн, үхэр малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байна.

«Манай ажал» колхозой ОТФ-дэ. Энэ фермэ хони үсхэбэрилхэ түсэб 123,6 процент дүүргэһэн, үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхэһэн, түл абаха ба ноохо хайшалха түсэбүүдээ 100 процент дүүргэһэн байха юм.

Радионов Денис Максимовичта—«Ударник» колхозой түрүүлэгшэ. Малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб зүһэн бүреэр үлүүлэн дүүргэхэ, үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлэдхэхэ, малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө зүһэн бүреэр дүүргэхэ ябадал хангаһан байна.

Бадуева Бадма Бадуевнада—«Манай ажал» колхозой ОТФ-ын даагша. Хони, ямаа үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ, түлнүүдые нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээхэ, хонидой үбэлэй байрые һайнаар заһабарилха ябадал хангаһан байха юм.

Намбарова Цимжимада—«Ленин зам» колхозой һаалишан. 16 үнеэ түрүүлжэ, тугалнуудые нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээгээ.

Дымбрылова Дулмада—Тельманай нэрэмжэтэ колхозой хонишон, 1945 ондо 140 хониноо 170 хурьга абажа, хоролтогүйгөөр үсхэбэрилһэн байна.

Цыремпилов Цырендэ—Доодо-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуушан. Энэ жэлдэ 43 гүүнһээ 43 унага абажа, хоролтогүйгөөр тэнжээбэ.

III. ГУРБАДАХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ:

Заиграев Харитон Григорьевичтэ—Советскэ зооветпунктын зоотехник. Пунктынгаа колхозуудай адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые жэшээтээр үнгэргэхэ ябадал хангаһан байна.

Данилова Зинаидада — «Заветы Ильича» колхозой һаалишан. Даажа абаһан гүүртынгээ һаамхай үнеэн бүриһөө 1945 ондо 800-ай орондо 912 литр һү һааһан, абаһан түлнүүдээ бараниинь ондо оруулһан байха юм.

Будажапова Дынгэдэ—Тельманай нэрэмжэтэ колхозой хонишон, 111 хониноо 118 хурьга абажа, хоролтогүйгөөр тэнжээгээ.

Дондокова Намжилмада—Тельманай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. Энэ жэлдэ 19 үнеэ түрүүлжэ, тугалнуудынь хоролтогүйгөөр ондо оруулһан байна.

Будажапова Даримада—Тельманай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 1945 ондо 19 үнеэ түрүүлжэ, бүхы тугалнуудаа бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн, 1945—46 онуудай адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлдэ эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Осорова Цыжиптэ—Дунда-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, 19 үнеэ түрүүлхэ байһан аад, 20 үнеэ түрүүлжэ, тугалнуудынь хоролтогүйгөөр тэнжээбэ.

Цырежапова Долгорто—Дунда-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 1945 ондо 120 хониноо 142 хурьга абажа, бүгэдынь бүрин бүтэнөөр ондо оруулаа.

Золтуев Зоригтодо—Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой хонишон. Энэ жэлдэ 343 хониноо 368 хурьга абажа, бараниинь тэнжээһэн байна.

Цыренова Бадмада—Доодо-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 1945 ондо 20 үнеэ түрүүлжэ, түлнүүдынь хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.

Цыренов Цырендэ—«Комсомол» колхозой адуушан. 1945 ондо 30 гүүнһээ 21 унага абажа хоролтогүйгөөр тэнжээһэн ба хахад жэл соо 600 ажалта үдэр олоһон байна.

ТҮРҮҮ ХҮНҮҮД УЧАСТКОВО КОМИССИИН СОСТАВТА ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

ЯВОЛГА. (Телефоноор абтаба). Союзай Советтэ ба Национальность нуудай Советтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин участково комиссиин составта кандидатуудые дэбжүүлхэ хүдэлмэри аймагай колхоз, МТС болон эмхи зургаануудай коллективүүдээр эхилбэ. Тус комиссиин составта кандидатуудые дэбжүүлхын түлөө зарлагдаһан суглаануудта эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэн, колхозно тарялашад болон албахаагшад тон эдибхитэйгээр хабаадалсажа имагта түрүү хүнүүдые дэбжүүлхэ нэгэн хүсэлэнтэй.

Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин члэнүүдэй хамтын суглаан дээрэ тус колхозой члэнүүдэй олонхинь хабаадалсаха зуураа ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлалаг стахановецуудые һунгуулиин участково комиссиин составта нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ. Энэ колходо № 8 һунгуулиин участково комисси бии болгогдохо байгаа. Энэ комиссиин составта эгээл эрхим 5 хүнүүд дэбжүүлэгдэбэ. Колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Анна Алексеевна Балдаева, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнда хабаадалсаһан, металиста нүхэр Пыремпил Бальжиевич Дубсанов, мүн армиһаа табигдажа ерэһэн Мункуев Дашп-Дондок Мункуевичын кандидатуранууд суглаанда хабаадалсагшадай бүгэдын һайшаалгатайгаар нэгэн дуугаар баталагдаба.

Тус колхозой һү-товарна фермые даагша суута малшан Радна-Ханда Доржиевна Бадмацыреновагай болон тариан ажалай бригадын шанарые шалгагша Будажап Цыбиковэй кандидатуранууд мүн лэ бүхы колхознигуудай һайшаалтайгаар дэбжүүлэгдэбэ. Һунгуулиин участково комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ хүдэлмэри аймагай бусадшье колхозуудаар олон тоото ажалшадай эдибхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэжэ байна. Тэрээнтэй хамта, аймагай эрэгтэй эмэгтэй ажалшад һунгуулиин Дүримтэй ба Сталинска Конституцитай гүнзэгыгөөр танилсажа байнад.

Ажалшадай депутадуудай сельскэ ба сомоной Советүүдтэй хүдэлмэрилэгшэд болбол һунгагшадай список эртэнһээ зохёохо тушаа хүдэлмэри хаа-хаанагүй эхилхэһээ гадна, участково комиссинуудай байха гэр байрануудые олохо, заһабарилха ба гоёохо гэхэ мэтын техническэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулжа байха юм.

Г. БАДМАЕВ.

Модо бэлэдхэхээр гараба

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой областной комитедэй XXI пленум болбол өөрынгөө шиидхэбэри соо республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлхэ зуураа энэ байдалые усадхаха талаар дэлгэрэнгы заабаринуудые бэлэндэ үгэһэн байгаа.

Мүнөө модо отолхо ба зөөбэрилхын тулада олон тоото колхознигууд ой тайгада гаража, Леспромхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта Эхэ орондоо барилгын модо элбэг дэлбэгээр үгэхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилжэ байна. Ушар иимэһээ Леспромхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болбол колхознигуудай ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ тушаа гол анхаралаа табиха үүргэтэй болоно. Партиин обкомой пленумэй энэ шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгохо тушаа Сэлэнгын аймагай ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд болбол аймагай партийна ба советскэ организацинуудай халуун туһаламжатайгаар ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ байха юм.

Мүнөө модо бэлэдхэлэй участогууд дээрэ олон тоото модо отологшод ба зөөгшэд ерээд, хүдэлмэреэ эршэмтэй шангаар хэжэ эхилбэ. Аймагай олонхи колхозууд өөһэдынгөө члэнүүдые модо бэлэдхэлгэдэ эмхитэй гуримтайгаар гаргажа шадаа. Модошодой дунда агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Тиимэһээ зарим модошод модо бэлэдхэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа байнад. Жэшээлхэдэ, «Улаан Үдэнгэ» колхозой модошод Д. Ломпилов, Г. Ломпилов, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой модошод Л. Доржиев ба И. Мункожапов, «Улаан Темник» колхозой члэнүүд Г. Дашиев болон Д. Дабаев гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабариие 170—180 процент хүртэр үтүүлэн дүүргэнэ. Аймагай бүхы колхозуудай модошод СССР-эй Верховно Советэй һунгуули хэхэ үдэр хүртэр модо отолхо ба зөөбэрилхэ түсэбөө 100 процент дүүргэжэ, энэ түүхэтэ Үдэрые тэмдэглэхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр унаһан малгайтаа абангүйгөөр хүдэлмэрилжэ байнад.

Гэбэшье, Зэдын ба Торинин аймагуудай партийна ба советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ колхознигуудые саг болзор соонь эльгээхэ тухай ВКП(б)-гэй обкомой ба БМАССР-эй Совнаркомой заабариие үшөө ноябриин эхээр абабашье һаа, мүнөө хүртэр нэгэшье хүниие модо бэлэдхэлэй участок дээрэ эльгээгээгүй байһаар.

Ушар иимэһээ дээрэ нэрлэгдэһэн аймагуудай колхозууд болбол ноябрь һара соо модо бэлэдхэхэ түсэбөө таһалдуулба гээшэ. Тиихэ зуура Сэлэнгын аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хүн зоноо гаргаагүй зандаа. Жэшээнь III Интернационалай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд модо бэлэдхэлдэ хүнүүдые гаргахадаа хүхээр үхибүүдтэй эхэнэрые гаргалсаһан ушар үзэгдэбэ. Тэрээнһээ гадна, энэ колхозһоо модо бэлэдхэлдэ ерэһэн 8 хүн хубсаһа хунар муутай дээрэһээнь гэдэргээ бусаха баатай болобо. Тэрэшэлэн «Социализм» ба Селендумын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд модо бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ тон харюусалгагүйгөөр хандаһан баримтанууд элирүүлэгдэбэ. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ модоной бэлэдхэлдэ 14 наһатай хүниие эльгээбэ. Мүн олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол модо бэлэдхэлдэ гараһан колхознигуудаа эдеэ хоолоор һайнаар хангана гүй.

Тус аймагай колхозуудһаа 54 модо отологшод ерэбэшье һаа, тэдэнэрэй аяар 11 хүниинь али нэгэн шалтагаанаар гэртээ бусабашье һаа, мүнөө хүртэр модо бэлэдхэхэ участок дээрээ бусажа ерэнэгүй. Тэрэшэлэн модо зөөхөөр 27 колхознигууд ерэһэн байгаа. Теэд, тэдэнэрэй олонхинь адуу моридтоёо хамта гэртээ бусаһан байха юм.

Ушар иимэһээ дээрэ нэрлэгдэһэн аймагуудай колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол модо отолхо ба зөөбэрилхэ түсэбөө ойрохон болзор соо дүүргэхын тулада бүхы гол анхаралаа табижа, хүдэлмэришэн ба адуу моридые нэмэжэ гаргаха ёһотой. Тэрээнтэй хамта колхознигуудтайнгаа ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэрэй дунда агитационно-ойлгуулалмжын хүдэлмэриие хэхэ ба социалистическэ мүрысөөн эмхидхэжэ байхын тулада колхозойнгоо правлениин үмэнэһөө харюусалгатай, политическо-теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй хүниие томилхо үүргэтэй.

Энээнэй үедэ жалнуудта иигэжэ колхозойнгоо правлениин үмэнэһөө харюусалгатай хүнтэй ерэһэн колхознигууд болбол ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, даалгабаринда түсэбөө саг болзор соонь эрхим һайн шанартайгаар дүүргэдэг байха юм. Энэ методы мүнөө жалдэ зэатагүй бии болгохо шухала гээшэ.

Г. КОНДРАТЮКОВ, Сэлэнгын Леспромхозой парторганизациин секретарь.

Түрүү модошодһоо жэшээ абаха

Хориин аймагай Леспромхозой коллектив ноябрь һара соо модо зөөбэрилхэ түсэбөө 173 процент дүүргэһэн байгаа. Мүн декабрь һарын түрүүшын 10 үдэрэй даалгабариие холо үлүүлэн дүүргэжэ, Сталинска Конституциин һайндэрые тэмдэглэбэ.

Иигэжэ үйлэдбэриин ехэхэн амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ стахановецууд ехэхэн үүргэнүүдые дүүргэбэ. Тус Леспромхозой модо зөөбэрилэгшэ нүхэр Анастасия Терентьева гэгшэ 12 кубометр зөөбэрилхэ байһан аад, Сталинска Конституциин һайндэрэй хүндэлэлдэ вахтада жагсаһанһаан хойшо үдэр бүри 22—24 кубометр хүртэр зөөбэрилжэ, хоёр зуутанай нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

Түрүү стахановецууд нүхэд Прасковья Михайлова ба Александра Лахина гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабаринуудые 208,3 процент хүртэр дүүргэжэ, коллектив соогоо алдар суутай хүнүүд болонхой. Шулуутайн Леспромхозой стахановец, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнда хабаадалсаһан нүхэр Буртаков гэгшэ нормоёо 280 процент хүртэр дүүргэнэ.

З. ДОРЖИЕВА.

Специалистын зүбшөөл

Үбэлэй сагта адуу моридые бэлшээхэ тухай

Бурят-Монгол АССР-эй условидо адуу моридые һүрэгөөрынь бэлшээжэ тэжээхэ гээшэ һая эхилһэн шэнэ хэрэг бэшэ. Зүгөөр, энэ ажал простой шанги байһан аад, үнэндөө хадаа бүхэли жэл соо адуу моридые бэлшээри дээрэ байлгаха тон нарин эрдэм шадабари гаргахые эридэг байнабшуу. Үбэлэй хүйтэнэй шэрүүн хатуу сагта адуугаа гарза хоролтогүйгөөр тэжээжэ, ондо оруулха, түрэхэ гүүдые унага хаюулхагүй ба тэбир томо бэетэй мори тэжээдэг болохо гээшэ тиимэ хямда хэрэг бэшэл даа.

Ушар иимэһээ, адуушан бүхэн КТФ-е даагша ба тэндэхи бригадир хадаа, өөрынгөө ажалые һайса мэдэхэ, бэлшээриин газар, уһалуури, мори адуунай зан абариие, илангаяа жэлэй дүрбэн сагта бэлшээриие һэлгүүлхэ, бүрхэг ба сэлмэг үдэрнүүдтэ моридоо бэлшээхэ гэхэ мэтые һайса мэдэхэ ёһотой.

Мухаршэбэрэй аймагай «Комсомол» колхозой ахалагша адуушан нүхэр Бата Банзаров олон жэл соо үбэлэй сагта саһатай бэлшээри дээрэ адуу моридоо шадамар бэрхээр адуулжа ондо оруулдаг байна. Тэрэ хадаа хэдэн жэл удаагаар намар үбэлынь адуугаа бэлшээжэ үбһэ тэжээл бага гаргашалдаг байбашье, бүри нэгэшье адуу үхүүлжэ гарзада ороогүй байна. Тиихэдээ адуу моридынь хабарай сагта тобир тарган байдаг юм.

АДУУ МОРИДОО ҮБЭЛЭЙ САГТА БАЙЛГАХА БАЙРА БЭЛЭДХЭХЭ ТУХАЙ

Үбэлэй сагта һүрэгөөрөө бэлшээхэ адуугаа һайнаар байлгаха таатай зохид байра байдал түхеэрэхын зорилгоор, түбхын түрүүндэ эрхим бэлшээри олохо тухай оролдохо хэрэгтэй. Манай эндэ үбэлдөө адуугаа бэлшээхын тулада һалхи жабарһаа нэмэри байһан хада-уулын эбэр талын газарые хэрэглэхэ шухала. Бэлшээриин участок гээшэ нэгэ томо моринда 10—15 гектарһаа доошо бэшэ байха ёһотой юм.

Мүн тэрэшэлэн, һалхи шуурган ба шанга хүйтэн болоходо бэлшээриин адуунда эдюулхэ бүдүүн тэжээл бэлдэхэ тухай оролдохо хэрэгтэй. Мухаршэбэрэй аймагай «Комсомол» колхозой практика дээрэһээ харахада, томо морин бүхэндэ 5 центнер үбһэн ба 3—4 центнер һайхан һолоомо хэрэгтэй болодог байна.

Адуушаниие шэлэжэ олохо тухай түсгаар анхарал хандуулха шухала, ушарынь хадаа адуугаа амгалан һайнаар бэлшээжэ, ондо оруулха ябадал адуушанай дүйтэй шадамар байһан дээрэһээ дулдыдаха болоно.

Адуу моридые шоноһоо аршалан хамгаалхын тулада, адуушанай бригада бүхэндэ буу ба һомо хэрэгсэл үгэхэ хэрэгтэй. Адуушан бүхэнэй унаха мориие эмээл хазаартайнь дүүрэн тушаажа үгэхэ болоно. Тэрээнһээ гадна, адуушанай бригада бүхэндэ хомут тоног, шарга тэргэ үгтэхэ байна.

Үбэлдөө бэлшэхэ адуун һүрэгтэ хүсэ тамир муутай моридые оруулха ёһогүй. Хүдшэрһэн ба үбшэн моридые, мүн унагадаа хүхүүлжэ ябаһан гүүдые амяарайнь илгажа, тэдэниие түсгаар һайн бэлшээритэй участок дээрэ байлгаха хэрэгтэй. Тиимэ адуугаа 20—30 толгойһоо дээшэ бэшэ һүрэг болгоод байхада тэдэнэр бэлшээридээ хүртэжэ ядахагүй болоно. Мүн тэдэндэ шэмэтэй тэжээл эдюулжэ байха юм.

Һайн условидо табигдаһан адуун һүрэг хадаа, намарай сагта таргалжа һайжардаг байна. Иигэжэ һайжарһан моридые бэшэ адуутайнь намарай эсэс багта ниилүүлхэдэ болоно. Муудаһан моридые харахатэжээхын тулада, хоёр гурбан адуушаниие табибал тэдэнэр адуугаа ээлжээгээр адуулжа, эдеэлүүлжэ байха ушартай.

ҮБЭЛЭЙ БЭЛШЭЭРИИЕ ХЭРЭГЛЭХЭ ТҮСЭБ

Адуугаа үбэлэй сагта бэлшээхэ гэжэ таһалагдаһан участок түсгаар түсэбэй ёһоор хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Хүйтэнэй ехээр болоогүй ба гүнзэгы саһанай ороогүй байхада холынгоо бэлшээриие хэрэглэхэ гэжэ оролдохо болоно.

Нэмэри газарта дүтэ байһан бэлшээри дээрэ январь ба февраль һарануудай бүрхэг хүйтэн сагай болохолонь адуугаа бэлшээхэ шухала. Тиимэ газарта хагда ногоониинь саһанда хушагдахагүй һэала үндэр ба үхэн байха зэргэтэй. Тиин, набтар хагдатай газарта намар саһанай бага байхадань ба хабар саһанай гэдэжэ байхада адуу моридые адуулбал зохихо байна.

Үндэр хада газарай бэлшээри хадаа сэлмэг дулаан сагта хэрэглэгдэхэ ёһотой. Үбэлэй шанга хүйтэн болоод байхада, һалхи жабарһаа нэмэри, хада-уулын үбэр талы газарта адуу моридоо бэлшээхэ хэрэгтэй.

АДУУЛХА ГУРИМ

Адуу моридоо һүрэгтэнь ябуулжа үсхэхэ гээшэ хоёр янзаар хэгдэжэ болохо байна. Нэгэдэхи аргань гэбэл—адуу морид бүхэли үбэлдөө нэмэри газарта үбһэ тэжээл дээрэ байлгагдаад, гансал үдэрынь сэлмэг байхада бэлшээри дээрэ гаргагдаха болоно. Хоёрдохинь юуб гэхэдэ—адуу морид бүхэли үбэлдөө хагдан бэлшээри дээрэ ябажа, ондо орохо, гансал һалхи шуурган ба яахын аргагүй хүйтэн болоод байхадань, мүн тэрэшэлэн үбдөөд гү, али муудаад байхадань үбһэ тэжээл эдюулжэ байха ябадал болоно.

Үбэл бэлшээжэ байхадаа, адуу моридой хойноһоо анхаралтайгаар хараха хэрэгтэй. Хэрбээ адуу моридой тархяа ганхуулаад, һунягаад, нэгэ газарта мүнсэгырөөд дааража шэшэрэлдээд байгаа юм хадань, тэдэниие нэмэри газарта гү, али һарабшатай халхабша газарта оруулха хэрэгтэй. Зарим морид хүйтэн һалхиндашье айхабтар ехээр даарадаг зантай байдаг. Зүгөөр, туранхай муу морид тиигэжэ ехээр даарадаг юм, тэдэниие заабол һайн тэжээл дээрэ табиха хэрэгтэй.

Адуун һүрэгые 85-һаа 13 толгой хүргэр эмхидхэхэ болоно. Имагта залуу адуутаа 100 толгойһоо дээшэ бэшээр һүрэг болгон таһалжа томо моридһоо түсгаар бэлшээхэ хэрэгтэй. Баһа, унагадаа хүхүүлжэ ябаһан гүүд унагатайгаа хамта бэлшэхэ ёһотой. Сэлмэг нарагай үдэр адуу моридой бэлшээриин газарые һэлгүүлэн хаанаянагүй ябуулжа адуулхада болоно.

Жабартай хүйтэн болоод байхада адуун нэгэ газарта суглараад, саашаа бэлшэхээ болидог зантай. Тиин адуу моридые даарүүлхагүйн тулада, нэгэ газартань зогсоожо байлгангүй ходо туугаад бэлшээхэ гэжэ оролдохо шухала.

Адуугаа бэлшээхын тулада бригада бүхэндэ нэгэ зарим адуушаниинь үдэртөө ба нүгөөдүүлынь һүниндөө адуулха журам тогтоохо байна. Тиихэдээ эрхим адуушаниие һүниин сагта бэшэ, харин үдэрынь ябуулха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ: үдэрэй адуушан гээшэ адуугаа эдеэлүүлжэ, тэрэнэй хойноһоо һайса хаража ябадаг юм. Тиихэдэ һүниин адуушан гээшэ гол түлэб адуун һүрэгөө харадаг һахидаг байнабшуу. Тиимэ болохолоороо, үдэрэй адуушан хадаа дүйтэй шадамар хүн байха ёһотой. Һүниин сагта адуугаа хонхор газарта асаржа бэлшээхэ болоно. Ушарынь хадаа, тэндэ нэгэ бага дулаан байдаг юм.

Һүниин сагташье, мүн үдэрыншье адуушан болбол һүрэгөө той тоод ябажа хаража байха ёһотой. Тэдэнэр нэгэ газартаа байха бүнтаха ёһогүй, тэрээнһээ гадна һүниндөө шононуудые айлгаха-үргөөхын тулада үе-үе болоод хашхаржа байха хэрэгтэй. Хэрбээ үдэртөө адуугаа километр хүртэр холо газарта тараадаг байбал, һүниндөө 350—600 метр газарта мүнсэгырүүлэн барижа байха хэрэгтэй. Һалхи шуурган болохолонь, адуугаа нэмэри газарта абаашажа бэлшээхэ. Тиимэ газарта байлгаһан бээрээ, һалхи шуурганай сэлмэхэдэ хүүшэн бэлшээри дээрэнь гаргаха ушартай.

ҮБЭЛЭЙ ХҮЙТЭНДЭ АДУУГАА БАЙЛГАХА НЭМЭРИ ГАЗАР

Үбэлэй сагта нэгэ хэды шэнээн саг соо үбһэ тэжээл эдюулжэ байха тиимэ бэлшээриин участогые—үбэлэй тырло гэжэ нэрлэдэг юм. Тиимэ газарнууд саг үргэлжын гү, али саг зуурын байжашье болохо юм.

Саг үргэлжын тырло гээшэ һалхи жабарһаа халхалагдаһан нэмэри зохид газарта түхеэрэгдэхэ байна. Тиимэ газарта һалхи шуурганда гү, али шанга хүйтэндэ адуугаа оруулхын тулада, простой янзын байра байдал түхеэрхэ, мүн тэрэшэлэн үүлтэртэ ба һайжарһан заводуу адуугаа байлгаха дулаан конюшня бариха хэрэгтэй. Мүн тэндэ адуушанай байха байра байдал түхеэрхэ болоно.

Адуугаа байлгаха байра байдалые тойрүүлан шэлбүүһээр хаша бариха хэрэгтэй. Тэрэ хадаа хүйтэн һалхинһаа һайнаар халхалха болоно. Тиимэ халха газарые адуу моридой тоо толгой дээрэһээ зохёожо түхеэрхэ ёһотой.

Саг зуурын тырло гээшэ бага зэргын һалхи жабар болохоходо оруулха миил юрын нэмэри газарнууд байха ушартай.

АДУУГАА ЭДЕЭЛҮҮЛХЭ ТУХАЙ

Адуун һүрэгтэ нэмэлтэ тэжээл эдюулхын тулада, һайн шанартай бүдүүн тэжээл гэхэ гү, али үбһэ һолоомо гаргажа үгэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ үжэһэн муудаһан үбһэ тэжээлые унагалха гүүдтэ эдюулбэл дутуу-аар түрэжэ болохо байһан хадань, тэрээн тухай илангаяа анхарха хэрэгтэй.

Үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ үедэ эрхим һайн үбһэ тэжээлые үбэлэй һарын һүүл багта адуу моридой организмын муудаад байхада ба гүүдэй унагалха дүтэлөөд байхада эдюулхээр таһалха хэрэгтэй. Шанар муутай үбһые үбэлэй хүйтэндэ эдюулбэл адуун тэрэниие голохогүй, үгаа зохихо байна. Гэбэшье, һалхи шуурган болохо үедэ һайн шанартай үбһэ тэжээл үгэхэ хэрэгтэй юм.

Нүхэр Банзаровай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, декабриин 15-һаа эхилжэ мартын 25 хүртэр бэлшээриин адуунда бага-сага үбһэ эдюулхэ ябадалые сагай байдал дээрэһээ дулдыдуулан иимэ нормогойгоор үгэхэ гэбэл:

Бага зэргэ үбһэ эдюулжэ бэлшээдэг байхадаа сэлмэг үдэртэ—3—4 килограмм; үдэрынь адуулдаг айхадаа мүн тиимэ үдэртэ—6—8 килограмм; хүйтэн ба саһан шуурган болоходонь бэлшээридэ гаргангүй байхадаа, толгой бүридэ 10—15 килограмм эдюулхэ жэшээтэй.

Үбһэ тэжээл үгэхэдөө адуун бүхэнэй уэрзэргэ хог үлөөдэг байһыень харалсажа байгаад, нормыень ехэ-бага болгожо үгэхэ хэрэгтэй. Гансал үдэрынь адуулдаг байбал адуу моридто үдэшэлэн нэгэ дахин ба һүниндөө хоёр дахин үбһэ үгэдэг байха ёһотой. Адуун һүрэг бүхэндэ тэнхээ тамир муутай моридой бии болоод байбалынь тэдэниие амяарайнь илгажа, һайн шанартай ба үлүү нормотой үбһэ, шадабал овёс ячмень гэхэ мэтын шэмэтэй тэжээл сүүдхэлээ нэгэ хоёр килограмм хүртэр эдюулжэ байбал һайн байха.

АДУУНАЙ УҺАЛУУРИ ТУХАЙ

Үбэлэй сагта бэлшээридэ ябаһан адуун бүхэн 25-һаа 55 литр хүртэр уһа уудаг байна. Тиимэ хадань, колхоз бүхэн бэлшээри дээрэнь уһалууриин газар бии болгохо ёһотой.

Адуу моридые имагта садхалан байхадань уһалха хэрэгтэй юм. Үдэрынь адуулдаг байхадаа, үглөөгүүр адуугаа бэлшээридэ гаргахаһаан түрүүн нэгэ дахин уһалхада болоно. Хэрбээ түхеэрээн сүүдхэ соо бэлшээгээд, үбһэ һолоомо бишнихан эдюулдэг байбал хахад үдэр багта уһалхада зохихо.

БЭЛШЭЭРИИН АДУУ ХАРАҺАН ХҮНҮҮДЭЙ АЖАЛЫЕ ЭМХИДХЭХЭ БА ТҮЛЭХЭ ТУХАЙ

100 томо адуун бүхэнэй һүрэгые харахын тулада 5 адуушан нэгэ бригада боложо табигдадаг юм. Тэдэнэй дунда ахалагша адуушан гэжэ байха ёһотой. Адуу харахынь түлөө хүн бүхэндэ моридойнь али тухай байһаниие харалсажа толгой бүхэнэй түлөө үдэртөө 0,05-һаа 0,07 ажалта үдэр хүртэр үгтэхэ байна.

100 толгой залуу адуунай һүрэгтэ 4 хүн ажаллажа, толгой бүхэнэй түлөө 0,03—һаа 0,04 ажалта үдэр абаха жэшээтэй.

КТФ-е даагша гү, али адуушанай бригадын бригадирта өөрынь мэргэжэл ба моридойнь тооё харалсажа хүдэлмэриинь үдэр бүхэнэй түлөө 1,0—һээ 1.5 ажалта үдэр үгтэхэ юм.

Ахалагша адуушанда хаража байһан адуунайнь тоо толгой дээрэһээ ажалта үдэр бэшэгдэхэһээ гадна, адуушанай хүдэлмэриие хүтэлһэнэйнь түлөө тэдэнэй олоһон ажалта үдэрэй тооһоо 10—15 процент үгтэхэ байна.

Адуу мори үсхэбэрилжэ байһан колхознигуудые урмашуулхын тулада, СССР-эй Совнаркомой 1944 оной августын 7-ой тогтоолой ёһоор, адуушанда ажалта үдэрһөө галуур унагадые тэжээхэ даалгабаряа үлүү гартар дүүргэһэнэйнь түлөө натураар нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ байна. Тэрээнһээ гадна, үбэлэй сагта бэлшээриин адуу хаража байһан колхознигуудта колхозынь тогтоомол нормоһоо галуур, 50 процент хүртэр ажалта үдэр нэмэжэ үгэхэ зэргэтэй.

А. ВИНОГРАДОВ, БМАССР-эй НКЗ-гэй Адуу мори үсхэбэрилхэ Управлениин начальник.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Декабриин 1-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 1. (ТАСС). Түрүүлэгшэ болбол Гессые сүүдлэхэ хэрэгые хойшолуулха гэһэн үмөөрэгшэдэй зууршалга тухай трибуналай шиидхэбэриие соносхоно. Гессэй өөрынь хэлэһэн мэдүүлгые анхаралдаа абажа, трибунал болбол Гесс сүүдлүүлжэ болохо байна гэһэн шиидхэбэри гаргаба.

Газаа тээһээнь харахадашье, Гессэй «ой ухаанинь заһарһан хэбэртэй». Хамаг бүхы юумэдэ хайша-хамаагүйгөөр хандажа зорюута һуудаг аяг аашань үгы болонхой. Гесс болбол тэнэмһэг хүн янзатайгаар аашалхаа болинхой.

Үсэгэлдэр асуултада ороһон гэршэ Лахузен гэгшэ асуултаяа үгэбэ. Американска главна гэмнэгшэ Джексон болбол: «Плендэ абтаһан сэрэгэйхидэй лагерьһаа 1944 оной март һара соо тэрьелэһэн аад, һүүлдэнь баригдажа немецүүдтэ алагдаһан США-гэй агаарай-сэрэгэй флодой 50 офицернүүдэй үхэһэн тухай юу мэдэхэ байнат?».—гэжэ асууба.

Лахузен болбол би тэрэ үедэ фронт дээрэ байһан хадаа, юушье дуулаагүйб гэбэ. Гэмнэгшэ Джексон һууридаа һууна.

Түрүүлэгшэ болбол хоёр талаһаа һэлгүүлэн гэршые асуултада оруулха тухай дурадхана. Эгээн түрүүн Папениие үмөөрэгшэ хадаа Лахузенда асуудалнуудые табина. Тэрэ хадаа. үнжэгай ута ба балар асуудалнуудые табижа, Папен гээшэ Гитлертэ дурагүй байһан юм гэжэ гэршээр хэлүүлхэ һанаатай. Тиихэдэнь гэршэ болбол тон лэ һэргэгээр хандажа Папен Гитлертэ дурагүй байгаа юм гэжэ хэлэхэһээ арсана.

Удаа тээнь Кейтелиие үмөөрэгшэ нэгэ хэдэн асуудалнуудые табиха-мни гэжэ гүйна. Тэрэ хадаа Польшодо дойтолхо үедэ германска сэрэгүүдтэй гэмтэ ябадал хэхэдэнь Кейтелиин хэһэн юумэ тухай үсэгэлдэр Лахузенай хэлээшыень зөөлэрүүлхэ гэһэн юумэ хэлүүлхэ һанаатай. Теэд Лахузен хадаа Кейтель германска сэрэгэй верховно командованиин начальник байхадаа немецкэ сэрэгүүдэй гэмтэ ябадалнуудые сэхэ хүтэлжэ байгаа һэн гэжэ хэлэбэ.

Удаа тээнь үмөөрэгшэ болбол:

—Танай таһагай офицернүүдэй политическэ үзэл тухай ба нацизмда тэдэнэй ямараар хандаха тухай асуудалые Кейтель хэзээ нэгэ табиһан байгаа гү?—гэжэ гэршэһээ асууна.

—Тиигэгшэ һэн. нацизмда үнэн шүтэнги байһан имагта тэдэ офицернүүд верховно командованиин штабта хүдэлжэ шадаха юм гэжэ Кейтель олон дахин хэлээ һэн гэбэ.

Плендэ абтаһан ород сэрэгэйхидые тамгалха тухай үсэгэлдэр хэлэһыень гэршэдэ һануулаад, үмөөрэгшэ болбол тиигэжэ тамгалха гэһэн приказые болюулха тухай зууршалга хэжэ Кейтель Гитлертэ ошоо һэн гү?—гэжэ Лахузенһаа асууна. Тиихэдэнь Лахузен муу тээшэнь харюусаба.

—Риббентропые үмөөрэгшэ хадаа мүн лэ тиимэ методээр асуудал табиба гэбэл:

—Плендэ абтаһан ород сэрэгэйхидые тамгалжа байһан тухай дуулаад байхадаа, Риббентроп Фюрертэ ошоһон ба иигэжэ хандаха ябадалые буруушаанаб гэжэ Кейтельдэ зааһан тухай мэдэхэ байна гүт? Таанарай дунда тиигэжэ хэлсээ һэн гү?

—Тиимэ юумэ байгаагүй,—гэжэ гэршэ харюусана.

Польско еврейнүүдые үгы хэхэ тухай өөрынгөө үмөөрэгшын хэлэһэн тухай дурсахадаа, Риббентропые үмөөрэгшэ бүри ехээр урагшагүйлэбэ. Гэршэ болбол польско еврейнүүдые хюдаха тушаа Риббентроп болбол Канариста «гол ехэ заабари» үгэдэг һэн гэбэ.

Үмөөрэгшэ болбол Лахузен «аншлюсс» болоһоной һүүлээр германска тагнуулда хүлһөөр орохо һанаатай Германида ерээд. Гитлертэ үнэхөөрөө шүтэнги байнаб гэжэ тангаригаа үгэһэн тухай һануулжа хэлэнэ.

Энээн тухай дурсаха һаналгүй байгаа һэм гэжэ хэлэхэ зуураа, Лахузен болбол би германска тагнуулда хүлһөөр орохо гээгүй һэм, юундэб гэхэдэ Канарис намайе һайса мэдэхэ байһан хадаа, өөрынгөө сотрудник болгожо абаха һанаатай байһан юм гэбэ.

Мүн тэрэшэлэн гэмнэгдэгшэд Шахт, Фриче болон Кальтенбруннер гэгшэдые үмөөрэгшэд Лахузенда асуудалнуудые табиба. Зүгөөр. гэршэ болбол тэдэнэй үмөөрэгшэдтэнь туһа боломоор юумэ хэлээгүй.

Энээнэй һүүлээр үмөөрэгшэд болбол гэршэнэртэ сэхэ асуудалнуудые табиха эрхэ сүүдлүүлэгшэдтэ олгохо гэһэн зууршалгатайгаар сүүдтэ хандаба. Үмөөрэгшэдэй зууршалгые хаража үзөөд байхадаа, трибунал болбол үмөөрэгшэтэй байһан сүүдлүүлэгшэд гэршэнэртэ сэхэ асуудалнуудые табиха эрхэгүй байха ёһотой гэбэ. Гансал үмөөрэгшэгүй байһан сүүдлүүлэгшэд гэршэнэртэ асуудалнуудые табижа шадаха эрхэтэй.

Үглөөнэй заседани иигээд дүүрэбэ. Декабриин нэгэнэй үдэшэлэн трибуналай заседани болоогүй.

БОЛГАРИДА СОВЕТСКЭ ФУТБОЛИСТНУУД ИЛАЖА ГАРАА

СОФИЯ, декабриин 2. (ТАСС). Мүнөөдэр «Юнак» гэжэ софийска стадион дээрэ «Торпедо» гэжэ советскэ команда болон «Локомотив» гэжэ болгарска командын хоорондо футбольно матч болоһон байна. Стадион дээрэ 30.000-һаа үлүү хүн байба.

Матчые болгарска судья Тодор Стоянов гэгшэ шиидхэһэн байна. Энэ наадан хурдан темптэйгээр эхилээд, хоёрдохи минутын ябажа байхада «Торпедын» футболистнууд түрүүшын гоолые сохижо оруулаа. Түрүүшын наадан хадаа «Торпедын» туһада 2 : 1 гэһэн счетойгоор дүүрээ. Хоёрдохи наадандаа советскэ футболистнууд үшөө нэгэ гоол сохижо оруулба. Тиимэ болохолоороо, 3 : 1 гэһэн счетойгоор тэрэ наадандаа советскэ футболистнууд илажа гараа.

ТАБАН БАНКНУУДЫЕ НАЦИОНАЛИЗАЦИЛХА ТУХАЙ ЗАКОН ТУШАА ФРАНЦИИН ВКТ-гэй ГАРГАҺАН ШИИДХЭБЭРИ

ПАРИЖ, декабриин 5. (ТАСС). Үсэгэлдэр бүгэдэниитын ажалай конфедерациин бюро (ВКТ) болбол табан банкнуудые национализацилха тухай закон тушаа шиидхэбэри гаргаба, тэрээн соонь юун гэжэ хэлэгдэнэб гэхэдэ «энэ баталагдаһан закон хадаа миил түрүүшын үедэ гаргагдаһан юумэ гээшэ, ушарынь хадаа национализаци хэжэ иимэ зорилгонуудые хүсэлдүүлхэ ёһотойбди гэбэл: 1) Французска политикые харин гүрэнэй финансова хүсэнэй тэлхэмжэһээ сүлөөлхэ; 2) ажахылаа финансова зөөриие үнэнтэ зүбөөр тараажа гаргаад, оронойнгоо урган мандаха ябадалда туһалха, мүн тиигэжэ түсэбөө дүүргэхэ ябадалда туһалха; 3) оронойнгоо финансова валютна байдалые һэргээхэ хэрэгтэ туһалха» гэнэд.

КОНГРЕССТЭ ТРУМЭНЭЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

ВАШИНГТОН, декабриин 3. (ТАСС). Трумэн болбол конгрессто бэшэг эльгээжэ хандаба, тэрээн соогоо ажа амидаралай шухала удхатай ажаүйлэдбэриин һалбаринуудта хизаарлагдаһан сагай турша соо забастовко хэхэ гээшэ хуули буса ябадал гэжэ соносхоһон закониие һайшаан баталха ёһотой гэжэ баадхана.

Трумэн өөрынгөө бэшэг соо энэ асуудал тушаа шалаал һаа түргэнөөр, зүгөөр рождествогой амаралта болохоһоо түрүүн шиидхэбэри гаргыт гэжэ конгрессые уряална. Дженерал Моторс гэжэ фирмэ болон автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай хоорондо гараһан арсалдаан дээрэһээ, хүдэлмэреэ зогсоохо тухай асуудалые хаража үзэхын тулада, комисси томилһон байнаб гэжэ тэрэ бэшэг соогоо президент мэдээсэнэ. Юнайтед Стейтс Стил гэжэ компаниин предприятинуудта будад хайлуулгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай забастовко болохо янзатай байһан хадань, мүн лэ тиимэ комисси томилһон байнаб гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэнэ.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23; АТС—1—90; зам. редактора—7.89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.).

Б—00500. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.600